

Lup 86.

Några matskedar av trä har jag ej hört omtalas. Hornskedar
 dock ha varit mycket vanliga. Jag kan med säkerhet påstå, att
 man under min barndom hade hornskedar på vartenda lantbrukare-
 ställe och vartenda hus på landet. Om sådana skeda/hade några för-
 delar, vet jag inte, men att de hade många nackdelar, är säkert.
 Somliga av dem voro ljusa, andra mörka, andra åter brokiga, men
 gemensamt för dem alla var, så länge de voro nya, att de luktade
 "eld och svavel." De voro på grund därav totalt oandvändbara
 med detsamma. För att få den otäcka lukten av dem fingo de ligga
 i havregröpe en längre tid; därigenom drogs den otäcka lukten av
 dem. Jag skulle tro, att alla hornskedar blivit bannlysta för om-
 kring 30 år sedan. Som gräddskumningssked användes gärna en "för-
 läggssked", soppsked.

Naturligtvis hade varje familjemedlem sin hornsbed. I allmän-
 het voro skedarna på grund av färg lätta att känna från varandra,
 och kunde inte vederbörlande känna igen sina skedar på grund av fär-
 gen, så ristade man sina initialer på skedens baksida.

Det var i själva verket i hög grad ohygieniskt att äta med
 hornskedar. Då de blivit använda några år-- de voro mycket var-
 aktiga-- blevo de på skedbladets både ytter- och innersida "ras-
 piga", och i rasperna gömde sig naturligtvis matrester av olika
 slag.

Samtliga skedar samt knivar och gafflar förvarades i bordslå-

dan, som befann sig på sidan av ett långt bord. Dit lades de, sedan de hade blivit diskade, och därifrån togos de dock så upp och lades vid respektive tallrikar, då bordet dukades. Det var väl också vid ett sådant tillfälle, som mor i huset ropade, då hon hade särskilt brått: "Toppen sked i lådan!" (Tag upp en sked i eller ur lådan). Såvitt jag vet, hade aldrig arbetsfolk och gäster egna skedar med sig. Men nog var det många, som rakt inte kände sig tillfredsställda med tanke därpå, att de skulle "ösa" mat i sig med den hornsbed, som var framlagd för dem.

Utom hornsbedar hade man fjälsterhorn, de kallade allmänt "fjelehorn", emedan man genom dem skulle "fjela", stoppa, det malda köttet ned i fjälstret.

Man köpte både hornsbedar och "fjelehorn" av kringvandrande försäljare. Jag vill minnas, att det mest var smålänningar och andra "upplänningar", som hade sådana varor att försälja. Icke sällan köpte man sådana varor på marknaderna. Jag kan inte med säkerhet minnas, hur mycket hornsbedarna kostade, men "det står liksom för mig", att det var 2 kronor för ett halvt dussin

Något mer att berätta i denna sak har jag inte

ACC. N:R M. 12149:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tillägg.

3

Jag har nämnt, att man åt vid ett långt bord, och där om vill jag säga något mer. Man hade på vartenda större lantbruk i folksstugan ett långt bord, som stod framför vinkeln av ett par väggfasta bänkar. Vid hordsänden sutto far och mör, och på långbänken sutto sönerna och drängarna, om sådana funnos. Mitt emot på stolar sutto husets döttrar eller pigor, om sådana funnos. Man satt efter ålder: de yngsta närmast föräldrarna, så de äldre och allra nederst äldste sonen och äldsta dottern eller drängen och pigan, om de voro de äldsta. Vid den äldstes manliges plats låg den "sura kagan" jämte brödkniven, ty det var han, som skulle skära så mycket bröd, som behövdes. Han hade i allmänhet en utomordentlig färdighet, och brödkivorna riktigt yrde i luften." Men en sådan färdighet behövde han också. Jag minns, att det berättades ifrån en gård i närheten av mitt hem, att "brödkäraren" till ett enda mål en gång fick skära tre "sura kager." Men så var det också en höstdag, då mycket folk satt med vid bordet

Faxnäs 13/3 52 P. Ekstrand